

*Маковська М. А.,**кандидат філологічних наук,**асистент кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії
Навчально-наукового інституту філології**Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В МОВІ РОМАНУ ЦЯНЬ ЧЖУНШУ «ФОРТЕЦЯ В ОБЛОЗІ»

Анотація. Фразеологічний фонд мови відображає світобачення певного етносу, мовну картину світу як цілого народу, так і автора окремого твору. Фразеологізми є квінтесенцією народної мудрості, свідченням освіченості та культурного рівня автора твору. У статті досліджується мова роману визначного сучасного науковця та літератора Китаю Цянь Чжуншу «Фортеця в облозі». Цянь Чжуншу – науковець, що досліджував як китайську історію, філософію та культуру, так і західні. В своїх роботах він аналізував та порівнював світобачення китайського народу та народів заходу. «Фортеця в облозі» – реалістичний сатиричний роман, що був написаний у 1947 році. У творі автор змальовує життя головного героя Фан Хунцзяня, представника «нової інтелігенції» тогочасного Китаю. Він вже орієнтується на західну філософію, вчиться за кордоном, але життєві установки в нього все ще відповідають філософії традиційного Китаю. Сюжетна лінія відбувається на фоні війни Японії з Китаєм, в якій тогочасній інтелігенції було надзвичайно важко знайти своє історичне місце. Автор змальовує слабкість та інфантильність головного героя, який пливе по течії життя, не маючи бажання, духовної сили на те, щоб вдатися до хоч якихось мужніх вчинків.

Весь текст роману насичений фразеологічними одиницями, що надають твору неймовірної виразності. Автору вдалося яскраво та влучно описати характери головних героїв та обставини їх життя, сюжетну лінію. Одним із факторів, що дозволили це зробити стали саме фразеологізми. Вони надали певного авторського стилю, додали емоційної забарвленості, специфічного культурно-історичного контексту роману. Проаналізувавши текст роману, ми дійшли висновків, що Цянь Чжуншу використав фразеологізми різних видів для створення відповідної манери викладу, але найбільше в творі використовуються чен'юй, що відповідає загальній тенденції вживання різних типів фразеологізмів в китайській мові. Чен'юй є короткими чотирискладовими фразеологізмами, семантично неподільні. Вони мають глибокий контекст та дозволяють коротко і влучно описати певну ситуацію, або додати стилістичного значення. У творі використовуються позитивно, нейтрально та негативно марковані фразеологічні одиниці, але переважають негативно марковані. Частково це спричинено тим, що автор у романі зображує негативні персонажі «нової інтелігенції» Китаю того періоду.

Ключові слова: китайська мова, фразеологія, чен'юй, Цянь Чжуншу, Фортеця в облозі.

Постановка проблеми. 钱锺书 (Цянь Чжуншу) (21 листопада 1910 – 19 грудня 1998) – сучасний китайський вчений та письменник. Він вивчав як китайську, так і західні мови,

а також провів поглиблені дослідження китайської історії, філософії, літератури та інших галузей. «Водночас, ніколи не припиняв дослідження старої та нової західної літератури, філософії, психології та інших галузей, мав широке бачення світу та сильну сучасну позицію, беручи всі людські культури як об'єкти свого власного дослідження, створив унікальний академічний метод відкриття, взаємодії та порівняння, здобув видатні академічні досягнення» [1, с. 620-621].

Період художньої творчості тривав у Цянь Чжуншу лише три-чотири роки. Однак цього виявилось достатньо, щоб утвердитись в історії китайської літератури, привернути увагу до своїх творів далеко за межами Китаю.

Романи Цянь Чжуншу мають такі художні риси, як гумор, фантазія, широта та дотепність, які є основними чинниками, що складають його творчу манеру. Усі його романи написані від третьої особи, незалежно від того, розповідає він чи дискутує, – від початку до кінця роману завжди автор є дуже спокійним хоча не забуває висміювати і насміятися над тими, хто здається йому огидним. Він, здається, вибудував високу планку в суспільстві, яке зображує, але все ж поблажливо ставиться до своїх героїв. Подібно до сучасного супутника спостереження, він має широкий огляд Землі. Тому його твори мають трансцендентний характер [2, с. 51-53].

Неповторний стиль романів Цянь Чжуншу в основному відображено в його сатиричному романі «Фортеця в облозі» (1947). Як реалістичний сатиричний роман «Фортеця в облозі» в 1940-х роках отримав назву «Нова неофіційна історія конфуціанців».

Головний герой – Фан Хунцзянь, який повернувся з навчання за кордоном на початку Антияпонської війни. У романі зображено життя групи інтелектуалів, які віддалені від часу і людей у коханні, шлюбі, кар'єрі, їх життя в охоплену війною епоху, порожнечу і скромність у їхніх серцях, розкривається криза сучасної цивілізації та дилема сучасного життя.

У передмові до «Фортеці в облозі» автор зазначив: «У цій книзі я хочу написати про певну частину сучасного китайського суспільства та певний тип персонажів. Пишучи про таких людей, я не забував, що вони люди, просто люди, «двоногі тварини без шерсті» [3, с. 1].

«Роман, як рентгенівське дзеркало, розкриває спотворені характери й потворні душі цих «двоногих тварини без шерсті» і аналізує культурну матрицю, яка і стала причиною появи таких «нових» інтелігентів» [4, с. 101-102].

«Фортеця в облозі» містить глибокий ідеологічний підтекст на трьох рівнях. Перший – це рівень соціальної критики.

Через життєвий шлях головного героя Фан Хунцзяня у творі критикуються сучасні політичні зловживання та людські особистості в районах, контрольованих Гоміньданом у 1930-х та 1940-х роках, у тому числі корупція та розбещеність у морському торговельному порті Шанхаю, відсталість та оклюзія внутрішнього порту, сільські райони та освіта, присутність сатири на інтелектуальну корупцію.

Другий – рівень культурної критики, який в основному досягається за допомогою опису «нового конфуціанства» та формування образу групи студентів, що повернулися з-за кордону порівняно з образом старших інтелектуалів. Більшість персонажів «Фортеці в облозі» страждають від захоплення заходом, але в основі їх світобачення традиційна культура все ще відіграє провідну роль. Фан Хунцзянь був фігурою серед «нових конфуціанців», яка все ще мала почуття справедливості. Його боягузливий характер і трагічний кінець були спричинені традиційною культурою.

Вульгарність, пошлість, нудьга, марнославство, бойові та інші погані якості Лі Мейгін, Хань Сюеюй, Гао Суннянь та інших також є результатом впливу традиційної культури. Через аналіз хворобливих характерів цих персонажів твір глибоко переосмислює та критикує китайську традиційну культуру.

Третій рівень – це філософське осмислення життя та долі сучасних людей, яке виходить на трансцендентальний рівень, а саме роздуми про базові життєві ситуації людей та фундаментальний сенс життя, природно сутність людини та міжособистісних стосунків [4, с. 101-102].

Мета дослідження – виявлення й аналіз фразеологічних одиниць у романі Цянь Чжуншу «Фортеця в облозі», визначення їх емоційно-експресивного, аксіологічного та стилістичного навантаження. Стилiстичне забарвлення фразеологічних одиниць найтісніше пов'язане з емоційністю, експресивністю та оцінністю [5]. У статті аналізується склад та стилістичні особливості фразеологічних одиниць у романі, описується оцінно-емоційний потенціал фразем, а також виявляються особливості авторського вживання та роль фразеологічних одиниць у формуванні письменницького ідіостилю.

Для досягнення мети в роботі поставлено наступні **завдання**: дати визначення поняттю «фразеологізм» у китайській мові; виявити фразеологізми в романі, визначити основні групи фразеологізмів та дослідити їх стилістичне навантаження у творі; проаналізувати особливості функціонування визначених фразеологізмів у площині твору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фразеологічну одиницю в межах власне фразеології визначають як одиницю мови, що відтворюється і є відносно усталеною в своєму складі та у вживанні. Відтворюваність та надслівність, як головні ознаки фразеологічних одиниць, уможливають включення до їх складу значної кількості мовних виразів «від ідіом, семантично еквівалентних слову, до прислів'їв і крилатих слів, що являють собою вираз предикативної інформації» [5, с. 130].

В українському мовознавстві, в залежності від функції, яку виконує фразеологізм, його відносять до категорії номінативних (функціонально наближені до слова) та комунікативних (функціонально наближені до речення).

Китайський лінгвіст Ма Гуофань (马国凡) виділяє п'ять основних розрядів фразеологізмів китайської мови: 1) чен'юй 成语 – ідіоми; 2) єньюй 谚语 – прислів'я; 3) сехоуей 歇后语 –

недомовки-іншомовки; 4) гуаньюнь'юй 惯用语 – фразеологічні сполуки; 5) суюй 俗语 – приказки [6].

Найпоширенішими фразеологізмами китайської мови є 成语 (chéngyǔ) «чен'юй» – стійкі словосполучення, побудовані за нормами старокитайської мови, семантично монолітні, з узагальнено переносним значенням, що мають експресивний характер, функціонально є членом речення. Переважно чен'юй складаються з чотирьох морфем. Чен'юй притаманні образність, метафоричність, експресивність та злітність значення, що робить мовлення більш емоційним, яскравим та виразним.

«Сехоуей» 歇后语 (xiēhòuyǔ) – унікальний тип фразеологічних одиниць китайської мови. За природою вони є жартом, надають мові емоційного забарвлення та конотативного відтінку. Сехоуей є фразеологічною одиницею, що складається із двох частин – недомовки та тлумачення. Вони можуть вживатися як в повній формі, так і в скороченій (тільки перша частина). При цьому зміст скороченої форми не завжди зрозумілий у контексті без фонових знань. На відміну від прислів'я або приказки, в яких значення всього виразу обумовлене його повною формою, сехоуей являється фразеологічною одиницею, комунікативна цінність якої повністю закладена в її другій частині.

«Єньюй» 谚语 (yányǔ) – загальне, повне, граматично оформлене судження, яке узагальнює та типізує різні явища. Прислів'я не є носієм лексичного значення, адже зміст його передається тільки простим або складним реченням. Функціонує у мові прислів'я у якості окремого речення. По типу синтаксичної будови більшість 谚语 – це узагальнено-особові речення, оскільки виражають вони узагальнюючий характер судження.

«Суюй» 俗语 (súyǔ) – приказки, народні вислови, мають просторічний, розмовний характер, усталену структуру та лаконічність, часто мають повчальний характер. Це стійкі народні вислови, які простими словами виражають глибоку істину.

«Гуаньюнь'юй» 惯用语 (guànyòngyǔ) – фразеологічні сполуки, стійкі словосполучення, побудовані по нормам сучасної мови, що мають цілісне переносне значення, емоційно-експресивне забарвлення, образність та лаконізм. Вони давно існують в мові та за частотністю використання поступаються лише чен'юй. 惯用语 є окремим розрядом фразеологізмів, що являють собою стійкі звичні вирази, що широко вживаються в усному мовленні та мають яскраво виражений усний характер. З точки зору граматичної структури 惯用语 розділяють на два типи: 惯用语, що мають структуру словосполучення, яке не висловлює закінчене судження, та 惯用语, що мають структуру словосполучення, яке висловлює закінчене судження. 惯用语, як яскраві виразні засоби мови, констатують характерні особливості людини, події, ситуації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цянь Чжуншу належить до авторів, які часто послуговуються образними ідіоматичними висловами і влучно використовують текстотвірний потенціал фразеологізмів. У романі «Фортеця в облозі» корпус фразеологічних одиниць складається з великої кількості стійких сполук, серед яких можна знайти такі розряди фразеологізмів китайської мови, що виділив Ма Гуофань, а саме:

– 成语 (chéngyǔ) «чен'юй»: 不以为然 (bù yǐ wéi rán) [3, с. 22], що має значення «не认为是对的. 表示不同意. 含有轻视意味» (не вважати [це] правильним, не схвалювати, не погоджува-

тися, не сприймати всерйоз, заперечувати проти, обурюватися; невдоволення; несхвально). Цей фразеологізм зустрічається у реченні: «话传进方老先生耳朵, 他不知道这说是自己教儿子翻线装书的果, 大不以为然, 只不好发作。」(Коли пан Фан почув це, він не знав, що це було результатом того, що він навчав свого сина перекладати книги, оплетені нитками, тому він не погоджувався з цим, але він не розлютився);

– 恍然大悟 (huǎngrán dàwù) [3, с. 21], що має значення «突然醒悟过来了» (раптово зрозуміти, раптом усвідомити, несподівано прозріти). Цей фразеологізм зустрічається у реченні: «鸿渐恍然大悟, 出茶馆时, 不小心穿错了凤仪的衣服, 这两件大褂全是凤仪的, 颜色材料都一样。」(Хунцзянь раптом зрозумів, що випадково одягнув не той одяг Фен'ї, коли виходив із чайної. Дві сукні спочатку належали Фен'ї, колір і матеріал були однаковими);

– 颜语 (yányǔ) («сьнюй»: 塞翁失马, 安知非福 (sài wēng shī mǎ, ān zhī fēi fú) [3, с. 10], що має значення «比喻一时虽然受到损失, 也许反而因此能得到好处。也指坏事在一定条件下可变为好事» (Це метафора про те, що хоча ви деякий час зазнаєте збитків, ви можете отримати від цього користь. Це також означає, що за певних умов погане може перетворитися на хороше.) Цей фразеологізм зустрічається у реченні: «塞翁失马, 安知非福, 使三年前结婚, 则此番吾家破费不费矣。」(Не було би щастя, нещастя допомогло, якби я не одружився три роки тому, моя родина вже б збідніла);

– 俗语 (súyǔ) «суюй»: 有缘千里来相会 (yǒu yuán qiān lǐ lái xiāng huì) [3, с. 7], що має значення «谓人与人之间只要有缘分, 即使相离很远也会相见。常指男女间的婚配。」(Кажуть, поки між людьми існує доля, вони будуть зустрічатися один з одним, навіть якщо вони далеко один від одного. Часто стосується шлюбу між чоловіком і жінкою.) Ця фразеологічна одиниця вживається у такому контексті: 这真是 ‘有缘千里来相会’ 了。(Це дійсно «якщо судилося, то зустрілися»);

– 惯用语 (guànyòngyǔ) «гуаньюнь'юй»: 终身大事 zhōngshēn dàshì [3, с. 7], що має значення «关系到一生的大事, 特指婚姻问题» (справа всього життя (найчастіше про шлюб). Цей гуаньюнь'юй зустрічається у реченні: «人家终身大事, 比赌钱要紧得多呢。」(Велика подія в житті (шлюб) набагато важливіша, ніж азартні ігри);

– 无话可说 (wúhuà kěshuō) [3, с. 22], що має значення «比喻言穷词塞» (немає слів). Цей гуаньюнь'юй зустрічається у реченні: «总比无话可说好些: “西洋文化在中国历史上的影响, 各位在任何历史教科书里都找得到, 不用我来重述。」(Це краще, ніж нічого сказати: «Ви можете знайти вплив західної культури на китайську історію в будь-якому підручнику історії, тому мені не потрібно це повторювати»).

Фразеологізми, які використовує автор, влучно характеризують і самих героїв, і їхні вчинки. У романі фразеологічні одиниці виконують найрізноманітніші стилістичні функції. Основною є аксіологічна, коли фразеологізми викликають у читача певне ставлення до зображуваного. Позитивної конотації реченням надають такі фразеологічні одиниці, як:

– 后来居上 (hòulái jūshàng) [3, с. 11], що має значення «原谓资格浅的新人反居资格老的旧臣之上, 有讽刺用人不当之意。后来用为称赞后来的胜过先前的» (Новачок із меншою кваліфікацією був поставлений вище старих міністрів із вищою кваліфікацією, що було іронічно та недоречно. У сучасній мові використовується, щоб похвалити останнього, що став кращим ніж попередній). У романі вживається у реченні: «然令尊大人

乃前清孝廉公, 贤婿似宜举洋进士, 庶几克绍箕裘, 后来居上, 愚亦与有荣焉。」(Проте ваш шановний батько був чесним чиновником династії Цін. Твій зять повинен скласти імператорський іспит і стати Цзіньші. Сподіваюся, він зможе продовжити спадщину свого батька і перевершити інших, більш кваліфікованих. Я мав би честь зробити те саме);

– 再接再厉 (zài jì jiē zài lì) [3, с. 15], що має значення «一次又一次地继续努力» (продовжувати все з більшою наполегливістю та енергією; йти ще далі все наполегливіше, зі зростаючою енергією). У романі вживається у реченні: «方鸿渐再接再厉的斗鸡, 咬着牙说: “你不听我话, 要吃西菜。」(Фан Хунцзянь продовжував все з більшою наполегливістю та енергією битися з півнем, скрипнув зубами і сказав: «Ти мене не слухаш, ти хочеш їсти західну їжу»);

– 津津有味 (jīnjīn yǒuwèi) [3, с. 21], що має значення «з великим інтересом; з величезним задоволенням». У романі вживається у реченні: «鸿渐一下午看得津津有味, 识见大长, 明白中国人品性方正所以说地是方的, 洋人品性圆滑, 所以主张地是圆的; 中国人的心位置正中, 西洋人的心位置偏左; 西洋进口的鸦片有毒, 非禁不可, 中国土地性和平, 出产的鸦片, 吸食也不会上瘾; 梅毒即是天花, 来自西洋等等。」(Хунцзянь з великим інтересом читав весь день і отримав багато знань. Він зрозумів, що китайці мають квадратний характер, тому вони кажуть, що земля квадратна, а жителі Заходу – круглі за характером, що серце китайця знаходиться в центрі, а серце жителя Заходу – ліворуч; опіум, імпортований із Заходу, отруйний і має бути заборонений, тоді як Китай є мирним і вироблений там опіум не викликає звання; сифіліс – це віспа і прийшов із заходу тощо).

Негативну конотацію створюють, наприклад, наступні фразеологізми:

– 终天之恨 (zhōng tiān zhī hèn) [3, с. 9], що має значення «到死的时候都清除不了的悔恨或不称心的事情» (Шкода чи незадовільні речі, які не можна стерти до смерті). У романі вживається у реченні: 尚望大人垂体下情, 善为解铃, 毋小不忍而成终天之恨。(Я все ще сподіваюся, що ви виявите співчуття до моїх почуттів і допоможете мені вирішити проблему, замість того, щоб проявити нетерпіння та дозволити цьому призвести до ненависті на все життя);

– 铁石心肠 (tiěshíxīncháng) [3, с. 9], що має значення «比喻心肠硬, 不为感情所动» (Метафора для того, щоб бути жорстким серцем і не піддаватися емоціям). У романі вживається у реченні: «他自以为这信措词凄婉, 打得动铁石心肠。」(Він думав, що лист був настільки витонченим, що він зворушить кам'яне серце);

– 见异思迁 (jiàn yì sī qiān) [3, с. 10], що має значення «看见不同的事物就改变原来的主意。指意志不坚定, 喜爱不专一。」(Змінює свою думку, коли бачить різні речі. Це означає, що воля не тверда і любов не конкретна, непостійний, сім п'ятиць на тижні; нерішучий, що вагається). У романі вживається у реченні: «当是汝校男女同学, 汝睹色起意, 见异思迁; 汝拖词悲秋, 吾知汝实为怀春, 难逃老夫洞鉴也。」(Це, напевно, однокласники та однокласниці у твоїй школі. Тебе привабила їхня краса, і ти хотів змінити свою думку щодо весілля, висловлюючи сум за осінню, але я знаю, що ти насправді закоханий у любов, це не може приховатися від мого погляду);

– 惶恐不安 (huángkǒng bù'ān) [3, с. 16], що має значення «形容惊慌害怕, 心神不宁» (жити у страху; тремтіти (губитися) від страху; панікувати). У романі вживається у реченні:

«你就把东西擦苹果吃么?»方鸿渐为这事整天惶恐不安,向苏小姐谢了又谢,反给她说“婆婆妈妈”。»(«Ви просто натираєте чимось яблуко і їсте? Фан Хунцзянь весь день панікував з цього приводу. Він знову і знову дякував міс Су, але натомість також казав їй: «Свекруха, свекруха»»).

У досліджуваному романі фразеологічні одиниці виконують також і емоційно-експресивну функцію. Наприклад, у реченні: «但那些有女儿要嫁他的人,忘不了他的演讲;猜想他在外国花天酒地,若为女儿嫁他的事,到西湖月下老人祠去求签,难保不是第四签:“斯人也而有斯疾也!”这种青年做不得女婿。» [3, с. 22] (Але ті, у кого є дочки, які хочуть вийти за нього заміж, не могли забути його промову; вони здогадувалися, що він жив розпущеною на чужині. Якби вони пішли до храму Юесяолаоженъ біля Західного озера, щоб тягнути жереб на шлюб своєї доньки з ним, жереб міг би бути не четвертим: «У такої людини така хвороба!» Такий молодий чоловік не годиться бути зятем.) Фразеологізм 花天酒地 (huā tiān jiǔ dì), що має значення «形容沉湎于吃喝嫖赌的荒淫腐化生活» (розпусне й розбещене життя, пов'язане з їжею, питтям, проституцією та азартними іграми) додає емоційної забарвленості реченню, наголошуючи на негативних рисах та вчинках героя.

Висновки. Важливою рисою авторського ідіостилу Цянь Чжуншу є вживання значної кількості фразеологізмів. Це свідчить про високий рівень культури та освіченості самого автора. Мова роману насичена різноманітними мовними засобами, фразеологічними одиницями, які є полісемантичними, ємними за змістом та виконують різноманітні стилістичні функції. Це все дало змогу автору якомога виразніше втілити у слові свою думку, зробити мову роману емоційною та експресивною. Аналіз твору показав, що використані фразеологічні засоби є характерною рисою індивідуально-авторської манери письма Цянь Чжуншу. Серед використаних фразеологічних одиниць найбільше вживаються саме чен'юй, як найпоширеніший вид. З точки зору аксіологічної маркованості більшість фразеологізмів мають негативну або нейтральну конотацію. Саме вживання фразеологічних одиниць дало змогу автору чітко, точно та лаконічно втілити образність та смислову глибину у романі.

Література:

1. 周扬 等. 中国大百科全书·中国文学(第I卷) [M]. 北京. 中国大百科全书出版社. 1986.
2. 郝利群. 幽默·奇谲·广博·机智——略谈钱钟书小说的艺术特色 [J]. 天津师范大学学报(社会科学版) 1983(4).
3. 钱钟书. 围城. 人民文学出版社小说. 北京. 2010.
4. 李志连. 钱钟书《围城》的文化反思 [J]. 山西师大学报(社会科学版), 2007, 34(4).
5. Ужченко В.Д., Ужченко Д.В. Фразеологія сучасної української мови: посібник. Луганськ: Альма-матер, 2005. 399 с.

6. 马国凡. 成语. - 呼和浩特市: 内蒙古人民出版社, 1978. 600 页.

Makovska M. Idioms in the language of Qian Zhongshu's novel "The Fortress Under Siege"

Summary. The phraseological fund of the language reflects the worldview of a certain ethnic group, the linguistic picture of the world both entire nation and of the author of a particular work. Phraseologies are the quintessence of folk wisdom, evidence of education and cultural level of the author of the work. The article examines the language of the novel "Fortress Under Siege" by Qian Zhongshu, a prominent modern scientist and writer of China. Qian Zhongshu is a scientist who studied both Chinese history, philosophy and culture, as well as Western ones. In his works, he analyzed and compared the worldview of the Chinese people and the peoples of the West. "Fortress under Siege" is a realistic satirical novel written in 1947. In the work, the author depicts the life of the main character Fang Hongjian, a representative of the "new intelligentsia" of China at that time. He is already oriented towards Western philosophy, studies abroad, but his life attitudes still correspond to the philosophy of traditional China. The storyline takes place against the background of Japan's war with China, in which it was extremely difficult for the intellectuals of that time to find their historical place. The author portrays the weakness and infanthood of the main character, who floats along the stream of life, not having the desire or spiritual strength to resort to at least some courageous actions.

The entire text of the novel is saturated with phraseological units that give the work incredible expressiveness. The author managed to vividly and accurately describe the characters of the main characters and the circumstances of their lives, the storyline. One of the factors that made it possible to do this was phraseological units. They provided a certain author's style, added emotional coloring, a certain cultural and historical context of the novel. After analyzing the text of the novel, we concluded that Qian Zhongshu used various types of idioms to create an appropriate manner of presentation, but Chengyu is mostly used in the work, which corresponds to the general trend of using different types of idioms in the Chinese language. Chengyu are short four-syllable phraseological units, semantically indivisible. They have a deep context and allow you to briefly and accurately describe a certain situation or add stylistic meaning. The work uses positively, neutrally and negatively marked phraseological units, but negatively marked ones prevail. This is partly due to the fact that the author in the novel depicts negative characters of the "new intelligentsia" of China of that period.

Key words: Chinese language, phraseology, Chengyu, Qian Zhongshu, Fortress under siege.